

הכרזת בוסטון על פתרון המדינה האחת

הוועידה הראשונה בצפון אמריקה שדנה במדינה האחת כפתרון לסכסוך פלסטיין/ישראל התכנסה בבוסטון ב-28—29 במרץ 2009. בהתבסס על כינוסים קודמים, כולל אלה שנערכו במדריד ובלונדון ב-2007, תוכנית הוועידה פרצה דרך חדשה בהתמקדותה על האסטרטגיות הלוגיסטיות, השיטות, המדיניות והאמצעים הארגוניים הנחוצים ליישום פתרון של מדינה אחת.

בוסטון היא מרכז חשוב בהווה האינטלקטואלית והאקדמית באמריקה; ובתפקיד ששיחקה בהיסטוריה האמריקאית סופר רבות. כמקום המסמל את הולדת המאבק האמריקאי לדמוקרטיה, העיר היתה אתר אידאלי לועידה שהוקדשה לקידום דמוקרטיה אמיתית בפלסטיין/ישראל.

אחרי דיונים מפורטים במגבלות של פתרון שתי המדינות, הישיבות הציעו ניתוח עשיר של ההקשר, ההזדמנויות והיתרונות של המהלך לקראת פתרון של מדינה אחת, מבלי להתעלם מן הקשיים, המכשולים ומקורות ההתנגדות האפשריים למהלך זה. הקהל היה רחב, מגוון ונלהב, ליווה את הדיון במסירות והתחבר אליו דרך שאלות והערות ככל שהזמן התיר.

מחקר וניתוח שהוצגו בוועידה אישרו את המציאות בה, מאז שכבשה ישראל את הגדה המערבית, רצועת עזה ומזרח ירושלים ב-1967, מדינה אחת—ישראל—שולטת בכל פלסטיין/א"י ההיסטורית. כך, למעשה, מדינה אחת כבר קיימת. אלא שהסדר הנוכחי הוא גם חסר צדק וגם אינו בר קיימא. הסדר זה מעניק זכויות פוליטיות מלאות ליהודים ישראלים (אפילו בין היהודים יש הבדלים ניכרים בגישה לכח ופריבילגיות בין אשכנזים למזרחים) ומונע אותן מפלסטינים.

במצב הנוכחי, אין פלסטיני הנהנה ממלוא סל הזכויות המוענקות לישראלים יהודים. פלסטינים ששרדו את הגרושים שליוו את הקמת ישראל ב-1948, וצאצאיהם, הינם אזרחים מדרגה שניה; ורק בשל היותם לא יהודים, הם מתמודדים עם אפלייה שיטתית וממוסדת, מרגינלזציה פוליטית ואיומים גוברים על שלומם, איומים שמניעים גזעני. פלסטינים בשטחים הכבושים סובלים מעשורים של כיבוש ברוטאלי; אלפים מהם נהרגו או נפצעו; בתייהם נהרסו באבחה, הם נושלו מאדמותיהם, מקורות המחיה שלהם נהרסו או הוזרמו, יכולתם לנוע בתוך השטחים שלהם עצמם הוגבלה באופן חמור, גנישותם לשרותי בריאות וחינוך קוצצה, וילדיהם ניזוקו, פיזית ורגשית, לאט אך באופן בלתי הפיך. בה בעת נמנעת מהמרכיב הגדול ביותר של העם הפלסטיני—אלה שבגלות כפויה ואלה שבמחנות פליטים ברחבי העולם הערבי—זכות האדם הבסיסית של שיבה למולדת, שוב, בשל היותם לא יהודים.

אפילו אם היה אפשרי, פתרון שתי המדינות הבנוי לשמר את ישראל כמדינת רוב יהודי לא יוכל לתת מענה הולם לזכויות ולאינטרסים של כל הפלסטינים. לישראל יהיה אז רשיון בעל תקף שאינו פג להפלות לרעה את אזרחיה הפלסטינים, וזכותם של הפליטים הפלסטינים לשוב תהא בטלה ומבוטלת למעשה על-ידי "מדינה" פלסטינית חסרת רצף בגדה המערבית ומקושרת באופן רופף לעזה. אכן, במקרה הבלתי סביר שהפלסטינים תחת כיבוש—והם מהווים רק את מקצת העם הפלסטיני—יאוּלְצו להתפשר ולוותר על זכויות רוב בני עמם, המיטב לו הם יכולים לצפות בתמורה הוא ארכיפלג של איים מנותקים זה מזה, ונתונים לשליטה ישראלית תמידית ומבנית.

רק מדינה אחת מציעה דרך לשמור על זכויות האדם של היהודים הישראלים ושל כל מרכיבי העם הפלסטיני: אלה שבתוך ישראל, אשר לא עוד יתוּגו כלא יהודים במדינה המיועדת ליהודים; אלה תחת כיבוש, אשר יחולצו מלחצו ועולו של אותו כיבוש; ואלה שבגלות, שזכות השיבה לפחות תעמוד לרשותם.

מתברר נחרצות, כי שורה של גורמים, בראשם הקולוניזציה הבלתי נלאית של הגדה המערבית ומזרח ירושלים בידי ישראל, הופכים את פתרון שתי המדינות ללא יותר ממחזה תעתועים, המפתה אך אינו מקיים

את הבטחתו. הגיע הזמן להכיר בעובדה שחלוקתה מחדש של פלסטין/א"י לשתי ישויות פוליטיות אינה צודקת וגם לא מעשית, ושזה כמה עשורים היא מסיחה את הדעת מהעבודה שצריכה להעשות להשגת שלום צודק ובר קיימא.

במקום להמשיך ללכת בעקבות רוח העוועים של שתי המדינות, משתתפי הועידה ניסחו חזון של ארץ המיסודת על עקרונות דמוקרטים, מכלילים ושיווניים, ועל מוסדות ופרקטיקות המתנהלים על-פי החוק הבינלאומי וזכויות אדם אוניברסליות. החוקה והפרקטיקות בפועל של מדינה כזו תהיינה מופנות כלפי הזכויות והצרכים של כל האזרחים. דוברי הועידה בחנו מגוון תבניות אפשריות למדינה אחת, כולל מודלים דמוקרטים-חילונים וקונפדרטיביים או דו-לאומיים, והסכימו שעיון נוסף באתגרים היחסיים של אותם מודלים הוא חיוני.

משתתפי הועידה רשמו לפנייהם כי יישום חזון המדינה האחת יתקל במכשולים ניכרים, כולל התנגדותם של מרבית היהודים הישראלים, כמו גם לא מעט פלסטינים, בתוכם הרשות הפלסטינית ונושאי משרות ב-אש"ף, השולטים במשאבים חיוניים וברבים מהמוסדות שאמורים לשרת את העם הפלסטיני. קשה יהיה לאתגר את ה"קונסנסוס הבינלאומי" התומך בפיתרון שתי המדינות כאשר ההנהגות הפלסטיניות בשטחים הכבושים ממשיכות במשא ומתן לקראת שתי מדינות או תומכות בהתנגדות ללא אסטרטגיה להשגת מלוא הזכויות הפלסטיניות. על-כן, החייאתו של אש"ף ודמוקרטיזציה שלו הן בעדיפות גבוהה לפלסטינים, כמו-גם הוידוא שהארגון יהיה אחראי על צרכיו של העם כולו. דרוש חזון שינסוק מעל האופציות ה"ראליסטיות" הקיימות ושיציע משהו חדש הן לפלסטינים והן ליהודים הישראלים, משהו שיזמין גם את אלה וגם את זולתם לאמץ צדק ודמוקרטיה כמפתחות לשלום בר קיימא.

וכך, למרות שללא ספק העתיד צופן בחובו אתגרים, הועידה רשמה לפנייה את נכסיה הניכרים של התנועה לקראת מדינה אחת: הדבקות של העם הפלסטיני ברדיפת צדק, שלום ושיוויון זכויות; המספר הקטן אך הגדל בהתמדה של יהודים ישראלים הנחושים למצוא דרך לחיות בשלום ובכבוד הדדי עם פלסטינים; המאבק ללגיטימיות בו עקרונות אוניברסליים של צדק ודמוקרטיה צוברים תנופה נגד שוביניזם צר והדרה שעבר זמנה; ותנועת סולידריות בינלאומית שנענתה לקריאה לצדק על-ידי תמיכה בחרם, שלילת השקעות וסנקציות נגד ישראל כדי לאלצה לנהוג בהתאם לחוק הבינלאומי. מעל לכל, משתתפי הועידה ביצרו את חזון המדינה האחת כרעיון היחיד שיש בו את הבהירות במוסרית והיכולת להתרומם מעל קוי המתאר הנוכחיים של הסכסוך, ולהביא שלום צודק ועל-כן בר קיימא לאזור.

התומכים

עלי אבונועמה	סלמן אבו-סתה
מייסד ה"אלקטרוניק אינתפאדה"	נשיא החברה לאדמת פלסטין
מוניר אל-עכש	סוזאן אכרם
פרופסור לספרות	פרופסורית קלינית למשפט
נסיר ערורי	אורן בן-דור
צ'נסלור פרופסור (בגמלאות) למדע המדינה	פרופסור לפילוסופיה של המשפט
ג'ורג' בשאראת	סיף דענה
פרופסור למשפט	פרופסור לסוציולוגיה
האני א. פארס	לילה פרסח'
פרופסור למדע המדינה	פרופסור למדע המדינה

אסעד ע'אנמ
פרופסור למדע המדינה

ע'אדה כרמי
אקדמאית וסופרת פלסטינית

ג'ואל קובל
פרופסור ללימודי חברה

סארי מקדסי
פרופסור לאנגלית וספרות השוואתית

אילן פפה
פרופסור להסטוריה

נג'יב סליבה
פרופסור להסטוריה של המזה"ת

מונאדל חרזאללה
המועצה הערבית אמריקאית של חברי האיגוד

מוג'יד קאזמי
פרופסור להנדסה גרעינית ומכנית

הווארד לנוב
עורך-דין לאיגודים וזכויות אזרח

נורטון מזוינסקי
פרופסור להסטוריה

גבריאל פיטרברג
פרופסור להסטוריה

מייקל לינק
פרופסור למשפט